

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 5, Pral.-2.ª
CIUTAT DE MALLORCA

(Administrador: Juan Riutort.)

LA AURORA

JA ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-mestre Antoni Fiel Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d' En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N' Ernest Frau, Brosa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

Sobre lo de sa Cripta

Parla D. Miquel Ferrà

VII

Reasumiendo, para presentar en esquema al lector todo lo expuesto hasta aquí;

La idea de disponer para el cuerpo de Ramón Lull una nueva sepultura, tiene enfrente un doble hecho. En primer lugar, la existencia misma del actual sepulcro, venerable por su antigüedad, por su belleza, por su carácter lulliano, y del cual parece profanación sacar las reliquias. La forzosa inferioridad artística, en segundo lugar, de cuanto se intente hacer, en nuestros tiempos y en Mallorca, con respeto a este sepulcro.

Haciendo caso omiso de lo primero, puede concebirse en teoría, una obra más ideal y más perfecta. Lo difícil es su realización con los medios espirituales de que aquí disponemos y en el pobre ambiente en que vivimos.

Respecto al proyecto estudiado, concretamente, entiendo que ni la forma cripta ni los mosaicos son lo más adecuado a la figura gótica y catalana de Ramón Lull, y que su inevitable carácter de *pastiche*, más o menos indeciso, lo coloca ya en una categoría inferior a la de un monumento auténtico de un glorioso estilo.

Si no se tratase de reemplazar en su noble función lo segundo por lo primero, nada objetaría contra un arte discreto de imitación un poco libre, que juzgo sin duda preferible a los tantos a oscuras y a las disparatadas extravagancias en que suelen dar los que de aquella se salen sin crear individualmente lo que no pueden darles un tiempo y un país que viven de los residuos exprimidos de pretéritas culturas y al margen de todas las idealidades.

Cosas son éstas,—estrechamente relacionadas con los problemas centrales del espíritu en nuestra época, tanto como con nuestro pequeño problema local,—que sabe muy bien el propio autor del proyecto que discuto, uno de nuestros artistas de quienes me sería más grato hacer la crítica, porque de él podría decir algo de bueno, y por tratarse de un amigo que discurre, con ideas estéticas y con una capacidad rara entre nosotros para el civil diálogo entre temas artísticos y espirituales.

Añádase a los dos hechos apuntados la posibilidad de darle al campo del bienaventurado Ramón Lull un culto litúrgico, y aún más en consonancia con la costumbre de su siglo,⁽¹⁾ sin trasladarle de su actual sepulcro; la difícil sustitución por otra tan noble de la emoción religiosa, no menos que estética, que aquel relicario tradicional infunde; y aún el peligro de que al desvincular de allí su culto, el pietismo el uso haga con el nuevo santo de mosaico lo que más difícilmente haría con la grave imagen de la urna antigua, que es de las que se imponen y no toleran reducciones: fabricar un santito a medida, muy distinto por cierto del Ramón Lull ideal que el obispo Campins concibiera.

(1) Dije sin duda poco al decir que no era raro que perteneciesen a mártires primitivos los restos conservados «aún en las criptas góticas», donde más bien suele guardarse el tesoro de las antiguas reliquias del templo que los cuerpos de los santos de la época.

Parla D. Juan Rotger

Basta. Puesto que tocan a resumir, resumamos

Los partidarios de la cripta podemos proseguir tranquilos nuestra obra.

Allá en Julio, después de la bendición y colocación de la primera piedra para el nuevo monumento sepulcral del Beato Ramón Lull, le oímos decir a don Miguel Ferrà, en una conferencia pública, que la proyectada cripta lulliana era un disparate. Le obligamos a demostrar esta aseveración y... ahí están sus artículos que si algo demuestran es que el Sr Ferrà se siente, antes mártir que confesor. No quiere confesor que se equivocó.

¿Qué le vamos a hacer a don Miguel?

Pensamos que lo más acertado es procurar su disculpa. En el corazón del señor Ferrà no anida la animadversión contra nada ni contra nadie; pero como el señor Ferrà pertenece al círculo de los intelectuales, no tiene más remedio que cumplir con el ritual que el mismo círculo ha impuesto a los de la categoría del señor Ferrà: mirar a todo el mundo por encima del hombro, sostener siempre el tono doctoral, prodigar los gestos de perdonavidas y no estar conforme con nada que no sea ellos, cosa de ellos o sometida a ellos.

Creemos con sinceridad que si el Obispo Campins hubiese consultado el proyecto de la cripta al señor Ferrà, a estas horas el señor Ferrà habría tratado cien veces de filisteo a quien se hubiese pronunciado contra la cripta, si es que no le hubiera conceptualizado incapaz para el civil diálogo entre temas artísticos y espirituales.

Así, pues, lo dicho: los partidarios de la cripta podemos proseguir tranquilos nuestra obra.

Es cosa sabida que desde hace algunos meses está trabajando en lo que ha de ser cripta lulliana una brigada de operarios y que hasta el presente se ha hecho lo que se ha hecho con donativos del ilustrísimo señor Vicario Capitular. Lo que conviene que se propague es la necesidad de que el nuevo monumento sepulcral de Ramón Lull se lleve a cabo, no con las limosnas de uno solo o de unos pocos, sino con las de todos los devotos del Beato que o ya no amamos nuestras más legítimas glorias o lo debemos ser todos los mallorquines.

La cripta ha de costar mucho dinero, pero ha de guardar los restos venerandos del genio más grande de nuestra raza y ha de ser el recinto sagrado en donde hemos de recibir alientos de santo heroísmo y aprender lecciones de la más alta sabiduría.

EL BISBE CAMPINS

§ 8

Empenta forta a les obres de l'església nova de Sta. Catalina (Ciutat) i a la del Pont d'Inca.

Les festes del cinquantenari de la Definició dogmàtica de l'Immaculada.

A l'arreal de Sta. Catalina comencaren una església posant-hi el Bisbe Salvà la primera pedra dia 18 d'agost de 1867. Dia 7 de març de 1862 l'Excm Sr. Marqués de la Romana havia cedit

el solar per escriptura notarial; dia 3 de maig del mateix any un Reial Decret havia aprovats els plans que el Mestre d'Obres D. Miquel Ferrà havia trassats i dia 2 d'abril de 1867 l'Excm. Sr. Marqués de la Font Santa havia cedida la pedrera del mateix nom per la mateixa obra. Comença ella trobant reclaus i sobams a luf, fins que dia 7 de desembre de 1377 pogueren ja beneir el troç que hi havia fet per que hi poguessen dir i oír missa i celebrar-hi les altres funcions parroquials. Dia 14 d'octubre de 1881 hi dugueren les Fonts de Batisme i dia 2 de desembre que vengué, el Santíssim Sagrament. L'ànima de tota aquella obra, gegantina per les dificultats que hi hagué que vencer, fonc Mn. Francesc Mulet, Rector de l'esglesia de St. Matgí. Li succeïren honorablement an aquell Rectoratge Mn. Jaume Fleixes i Mn. Antoni Deyà, i l'any 1903 Mn. Juan Ensenyat, que trobà que li feu costat i comanà la direcció de les obres an el Mestre d'Obres D. Bartomeu Ferrà, fill del qui havia fets els plans i persona meritíssima de l'arquitectura religiosa i de les Lletres de Mallorca. El Bisbe Campins desde que començà son pontificat se preocupà seriament de la sort i del pervindre d'aquella església, de tants d'anys principiada i que no s'arribava a acabar mai, i hi anava ajudant així com poria. La primeria de 1903 se presentà una bona avinentesa per tancar de paret el solar i evitar futurs conflictes amb l'Ajuntament, amb el qual se va entendre el Bisbe, i tot d'una se feu la tanca, per la qual i per seguir les obres de l'església entregà el mateix Bisbe 4742 pessetes, escrivint una Carta ritmada an el Rt. Sr. Vicari, Clero i feels de Sta. Catalina, a on, després de fer-los l'història de les esglésies que ha tengudes l'Arreal desde el segle XIV, los pintava vivissimament lo que és una església pels individus, per les famílies, per la Societat en general i els bens imponderables i transcendents que en venen a tot lo mon; i, per lo mateix, que tothom de l'Arreal havia de contribuir, així com le hi permetessen les seues forces a la gran obra d'acabar aqueixa església, perque ja feia massa temps que la tenien sensa acabar. Amb aquella empena tan ben donada les obres seguiren endavant, i el Bisbe pogué beneir dia 26 de desembre de 1904 el creuer amb la cúpula acabada i el presbiteri, enriquit amb lo pompós retaule barroc de l'altar major de la Seu, d'on el llevaren per posar el chor i l'altar allà on pertocava. Continuaren les obres de la nova església de Sta. Catalina i continuen encara, i no deixà mai el Bisbe de fer-hi costat amb diners i consells, posant-hi un esment fora mida. Molt, però molt li deu aqueixa bona d'església nova de Sta. Catalina an el Bisbe Campins.

I ¿què en direm de l'església de St. Alonso Rodriguez del Pont d'Inca? Dins el març de 1902 m'hi envià el Bisbe a veure com estaven les obres i a prendre el pols a la gent d'allà per continuar-les. Aquella església l'havien començada en temps del Bisbe Cervera, al cel sia; hi havien feta molta de feina seguint els plans de D. Pere d'Alcántara Peña, al cel sia també, fins que s'arribava a cansar quant tenien l'abside coberta i els murs laterals amb les capelles, cubertes també, i un parell de daus de volta de la nau clossos. El coratge de la gent d'allà d'acabar tal

obra no existia altre lliwell que encarregar-se d'acabar la volta i fer la fatxada, i així se desxondiria el coratge de molts a contribuir-hi cadascú segons els seus possibles. Dit i fet, un tall de picapedrers tornà a pegar an aquella església a compte del Bisbe; i dia 26 de juny de 1903, quant ell en passà aturant s'hi per practicar-hi la Pastoral Visita, ja pogué veure la via que havien feta aquelles obres, que era molta, i troba aquella bona gent pont-d'inquera plena de coratge de porer-les veure acabades i ben disposta per ajudar-hi. Succel allò que el Bisbe havia previst: com aquella gent veren tota l'església tapada de volta i la fatxada que se feia amunt i amunt, en brollaren de donatius per acabar tal i tal capella, per pagar el batiport del cancell, per tal vidriera i tal altra, per enratjolar el presbiteri, per enratjolar tal trast o tal altra de la nau. Sobre tot, dia 21 d'agost de 1904 ja estigué aquella església a punt d'obrir-se an el culte, per això hi vaig anar a beneir-la provisionalment, amb gran satisfacció i gaubança d'aquella bona gent, que ells mateixos no se'n porien avenir de veure casi acabada i ja uberta an el servici religiós aquella església tan espaiosa i tan garrida, per ells la que ho era més de Mallorca. Quant la tengueren acabada de tot, anà a beneir-los-ho definitiva i solemniament el Bisbe dia 25 de juliol de 1909, i aquella gent bofava d'alegría i de gaubança.

L'any 1904 fonc el cinquantenari de la Definició Dogmàtica del Misteri de l'Immaculada Concepció de Maria Verge que se celebrà amb gran esplendor dins totes les nacions catòliques i especialment dins totes les nacions catòliques i especialment dins Mallorca, degut en bona part a l'impuls vigorós que hi donà el nostre Bisbe, començant per publicar dia 14 de novembre de 1903 una calenta Circular (n.º 62) en castellà i mallorquí fent avinent a tot Mallorca el cinquantenari que s'acostava, que començaria per la puríssima (8 de desembre), convidant tothom a celebrar-lo així com pertocava, recomanant que se fés a les esglésies cada mes el piados exercici del dia vuit i que els pares preparassen amb esment especial llurs tendres infants per la primera comunió i que hi hagués per tot arreu més freqüència de sagraments i dugué tothom l'idea més forta d'honar, imitar i invocar Maria Immaculada. La diócesi va respondre meravellosament a tal crida. El Bisbe per fer l'homenatge a l'Immaculada més gros i més esplèndit el dia de Totsans (1904) fa un Edicte anunciant una Missió a la Ciutat, i cinc dies després dona una Circular (n.º 70) disponent que dia 20 (novembre) duguessen en processó solemne la veneranda figura del Sant Crist de la Sanc a la Seu per tot el temps que duraria la Missió i que aqueixa començaria aquell mateix dia a la Seu i a les esglésies parroquials de Santa Creu i St. Miquel i a la grandiosa església de St. Francesc, i que també hi hauria actes de Missió a Santa Eulària i a Monti-Siòn. L'èxit de tal Missió contra-passà totes les esperances, i el Bisbe dia 27 del mateix més publica una Exhortació Pastoral sobre la propera festa de la Puríssima Concepció excitant tot Mallorca a que tothom ho fés de tot a fi de que resultàs un digne coronament d'aquell any jubilar, que se celebrava de cap a cap de l'illa amb demostracions religioses

mai vistes; i dia 27 de desembre se cregué an el cas de publicar una *Circular* (n.º 73) per «donar a la Diòcesi l'enhorabona i les gracies» per lo bé que havia correspost tothom celebrant «l'any jubilar» de l'Imaculada d'una manera tan extraordinàriament solemne i entusiasta, que les festes del *cinquantari* resultaren poc sà poc llà tan grosses i memorables per diferents conceptes i en certes coses més positivament fructuoses que no les que se feren aquí dins la primavera i l'estiu de 1855 per celebrar la *Definició Dogmàtica*, que foren colossals, segons la relació que n'escriguren els grans polígrafs mallorquins D. Josep M.º Quadrado i D. Tomàs Aguiló come testimonis de vista (En Quadrado en donà un extracte dins sos *Ensayos-Religiosos, políticos y Literarios*.—Palma de Mallorca, 1894—T. III, p. 259-60). Se veu que les segones no desmeresquen de les primeres, si comparem la relació d'En Quadrado i N'aguiló amb la que publicà de les *deix cinquantenari el Bolletí Oficial del Bisbat de Mallorca*, T. LI (1911), que umpl un apèndic de 77 planes a on s'espinzellen a) les *pelegrinacions* que se feren de casi tots el pobles de Mallorca a casi tots els Santuaris marians, b) la *Missió* que hi hagué a la Ciutat, que fonc, com hem dit, una cosa verament extraordinària, c) les *festes solemnisssimes* que se consagraren a l'Imaculada dins totes les esglésies de Mallorca, d) i els *monuments* que s'hi erigiren o s'hi restauraren, eom foren la restauració de la Séu, i an els diferents pobles de l'illa esglésies o capelles començades de bell nou o acabades o restaurades o embellides amb una cosa o altra restauraees o embellides amb una cosa o altra, retaules dauratats i policromats o nous de trinca, estatués, salomons, trispols enratjols de fresc, endomassades, corones d'argent i pedres precioses, penons, estandarts, dossers canelobrerria, palis d'altar, vidrieres de colors, terns, capes pluvials. Casi cap església hi hagué en tot Mallorca a on no fessen qualque construcció o objecte de culte que romangués come recordança de l'any jubilar de l'Imaculada. Foren especialment notables les *pelegrinacions* an els Santuaris marians; la relació del *Bolletí Oficial* retreu per menut totes aquestes: a la *Capelleta de St. Alonso* de Bellver, a *Bon Any* de Petra, an el Puig de Pollensa, a *Gracia* del Puig de Randa, a *Monti-Sion* de Porreres, a Lluc, a *Portals* de Calvià a *St. Salvador* de Felanitx, a la *Mare de Deu del Refugi* del castell d'Alaró, a *St. Ana* de Alcudi, a la *Mare de Deu de la Pau* de Castelletx a la *Mare de Deu de la Trapa* de Andraitx, a la *Mare de Deu* de Costitx, al *Puig de Sta. Magdalena* de Inca, a la *Mare de la Bona Pau* de Montuiri, a la *Mare de Deu del Cocó* de Lloseta a la *Mare de Deu de la Consolació* de St. Juan a la *Mare de Deu Trobada* de St. Llorens des Cardessar, a *Sant Salvador* de Artà.—Motiu tenia el Bisbe per donar, dia 27 de desembre, l'enhorabona i les gracies an els seus diocesans per lo bé que havien respost a les crides que les havia fetes per celebrar dignament el *Cinquantenari de la Definició Dogmàtica de l'Imaculada*

§ 9

La restauració de la Séu

Se pot dir que tothom de Mallorca donava per mal fet que la Séu hagués de tenir el chor al mig, porque amb tot el seu embalum tapava la vista de l'altar-major a gran part de l'espai de les tres naus; i, essent tans grans elles, resultava la Séu molt més petita que moltíssimes d'esglésies parroquials per lo que se refereix a quebre-hi gent que pogués veure els divinals Oficis. Tothom veia això, però també no hi havia casi negú que no s'esglaiés de les dificultats que sortirien per decantar el chor d'allà on estava; casi tot-

hom considerava que era un mal que no tenia cura i que per això lo millor era deixar ho fer així com ho havien trobat. No tots, però foren sempre d'aqueix sentit. «Ja an el sigle XVIII, amb motiu de perillar un dau de volta de les naus de la Séu, no s'hi faltà gaire per provar de restituir el chor an el seu lloc primitiu, la *capella Reial*. (Rotger, *Restauración de la Catedral de Mallorca*, VII, p. 39). En Furió (*Panorama*, p. 36) expressava el sentit general dels mallorquins l'any 1840 quant deia: «Es cierto que las catedrales de nuestra España tienen un estorbo que les quita mucho de su magnificencia y suntuosidad. El Coro puesto al centro de la nave mayor, ocupa un puesto que impide el que en las grandes solemnidades pueda el pueblo asistir cómodamente a los divinos officios. Contra esta costumbre han clamado nuestros mejores viajeros Ponz y Bahamonde, sin conocido provecho. Es verdad que no hace muchos años que se trató de trasladar el coro tras del altar mayor, haciendo salir éste, mas hacia el centro de la capilla real; pero o bien sea que las empresas útiles tienen siempre por opositores a muchos ignorantes, o que las circunstancias del tiempo no favorecieron este acertado pensamiento, lo cierto es que tenemos en el centro de la Catedral un edificio que tiene 87 pies de longitud y cuarenta y ocho de latitud». No estigué menys explícit el famós i entès Fr. Jaume Villanueva dins la *Carta CXLVII de son clàssic Viaje Literario a las Iglesias de España* (T. XXI, p. 100 i 101), a ont, referint-se a la nostra Séu, diu: «El coro está en medio de la nave mayor, como se acostumbra en nuestras catedrales donde como en todas ellas hace inútil la mayor parte del templo a los fieles que concurren a los officios y sermones. Es cosa para notarse, y va te lo he dicho otra vez, que de todas las costumbres monacales que adoptaron nuestras iglesias antiguas sólo hayan conservado la de los coros en medio de la iglesia que es puntualmente la que nunca debieron adoptar; porque los templos de las catedrales no eran hechos para solo el clero, como lo eran para solos los monjes las iglesias de los monasterios. Y todavía admira más que pudiese tanto la costumbre, que aun en iglesias puramente seculares, como esta, se hiciese tal cosa de propósito. Aunque a decir la verdad yo me inclino a creer que el graude arquitecto que trazó su planta, ideó el coro en lo que ahora es capilla real mayor. . . . Hoy, si se siguiese el pensamiento del artifice, sacando el altar a la entrada de la capilla, quedaría hermosísimo el templo con la traslación del coro, con no poca comodidad de los cantores.». Del sentit d'aqueix escriptors, que era el d'una gran part dels mallorquins, sobre decantar de la nau major el chor i tornar-lo a la *Capella Reial*, se feu eco l'arquitecte francès D. Juan Bta. Peyronnet, anomenat del Govern espanyol per reial Orde de 23 de juny de 1853 arquitecte i director de les obres que s'agueren de fer a la Séu amb motiu del terra-tremol de 15 de maig de 1851, que posà la fatxada en gran perill de caure. Bn Peyronnet feu un pla de *restauració* de la Séu, *exterior* (la fatxada i acabar el campanar) i *interior* (llevar el chor de la nau major i tornar-lo dins la *Capella Reial*, passant l'altar i el retaule vel ogival davant, an el primer trast de dita *Capella*). Aquest pla el presentà l'any 1854. I le hi aprovà el Govern per Reial Orde de 17 de març de 1855. Dins le memoria aclarativa que acompanya el pla, diu que la Séu de Mallorca «adolece de defectos capitales; el primero, muy común en las catedrales, consiste en la mala situación del coro que impide la vista de la Capilla Real al entrar por cualquiera de las puertas que dan ingreso al Templo; quitando al propio tiempo todo punto de vista,

capaz de formar la perspectiva que debe buscarse en edificios de esta magnitud; segundo, la extensión del altar mayor para funciones de gran solemnidad...» Per defogir d'aqueix defecte, En Peyronnet donava an el presbiteri tot el primer trast de la nau major; però no aprofitava la gentil capella de la Trinitat i deixava tapada a la vista dels feels, darrera el retaule ogival, la *cadira* de marbre o Càtedra Bisbal, obra preciosíssima del sigle XIV (Veiau Mn. Rotger, *ibid.* p. 40-3), deguda segons totes les probabilitats a la munificencia del Bisbe Berenguer Balle (*id. ibid.* p. 13-16), que ocupà la nostra Séu de l'any 1332 fins a 1349 (Villanueva, *ibid.*, p. 1-6 93) i que serví tants de sigles per seure-hi els Bisbes de Mallorca quant feien de Pontifical, com se desprèn de l'acort del Bisbe i Capítol de la Séu de 23 novembre de 1576, de conservar l'antigadat de començar la missa pontifical darrera l'altar a la cadira de pedra segons la costum» (*Actes Capitulars*, volum de 1574 a 1585, fol 98 girat, cita del Bisbe Campins dins la *Carta Pastoral sobre la Restauració de la Séu*, de 15 agost 1904). Del pla d'En Peyronnet només se realisà la *restauració exterior*, la fatxada; la *restauració interior* romangué a l'aire per falta de diners i també porque la figa encara no era prou madura, si bé responia a una aspiració de moltíssims de mallorquins, un d'ells, el nostre Bisbe. Aquesta aspiració, confessa ell dins la *Pastoral* citada, «la tengué sempre» «come fill de Mallorca». I afig tot això altre: «Se feu més viva i més fonda (tal «aspiració» i «manera de pensar», allò de decantar el chor de la nau major i tornar-lo dins la *Capella Reial*, «quant per la consagració episcopal fòrem revestits d'aqueixa paternidat que ens uneix a la nostra illa amb vincles espirituals. Desde llavò considerarem dever nostre fomentar i patrocinar unes aspiracions tan llegendimes i dedicar-nos a complir-les així com millor poguessem».

De lo que tenia més poc el Bisbe Campins era de *superficial*; sempre se'n anava a la rel de les coses. Volia llevar el chor del mig de la nau, no propiament porque feia nosa an els feels per veure bé els Oficis divins, sino porque segons la Sagrada Liturgia i la tradició deis temples cristians el lloc del chor no era aquell, sino an el presbiteri en torn de l'altar i a cada banda del trono del Bisbe, posat damunt graons an el fondo de l'abside amb l'altar davant, de manera que, quant el Bisbe hi sega, el poble el veja part damunt l'altar. Així estaven les basiliques primitives cristianes; així estava primitivament la nostra Séu, com consta d'una partida de documents irrecusables; i així volgué que tornés estar. Això havia de dur els seus emperors i dificultats; massa que no veia ell. Per tal motiu deia dihs la *Pastoral*: «L'obra era ben complicada i costosa. Per dur-la a vies de fet, no s'havia de reformar, sino restaurar i reconstituir: no's havia de rompre la tradició, sino més tost restablir-la de rel: no se traca de tramudar la forma del edifici, sino de llibertar-lo de les violencies que li havien fetes». «Sens estar iniciats en la ciencia de construir, compreguèren que el document més clar i més fidedigne per descobrir el pla meravellós de l'arquitecte de la Séu mateixa». Mirant de prim compte la Séu mateixa, s'anava aficant el Bisbe més i més dins l'ànima la convicció de que s'imposava la restauració radical de la primitiva distribució del *Santuari*, construït cabalmen a la nostra Séu segons les exigencies de la Sagrada Lliturgia i de la tradició de les basiliques cristianes primitives, això és, an el fondo de l'abside la *cadira del Bisbe*, fixa, de pedra, més alta que el cadirat dels cononges i demés clergues, que s'havien d'extendre a cada banda, ran ran paret amb l'altar davant tots, sense retaules que tapassen el Bisbe assegut

an el seu Trono durant els oficis divins formant un mateix còs i una mateixa perspectiva Bisbe, clergues i poble entorn de l'altar, sense noses ni birimbois decap clase, i que part damunt tot això s'oferís a les mirades dels feels com una finestra del cel l'ideal, la sublim capella de la Trinitat.

Totes aqueixes idees li ballavan dins el cervell i li feien cloquetjar el cap an el Bisbe Campins; an totes elles s'en anà l'any 1901 a Roma a fer la *Visita ad amina*, això és, an el sepulcre dels Apòstols St. Pere i St. Pau i a rendir homenatge an el Bisbe dels Bisbes. Allà, diu el mateix dins la *Pastoral* tantes voltes citada, «vàrem, veure amb els propis ulls que la disposició de les més antigues i de les més modernes basiliques, no sols era la mateixa que havíem colombrada dins la nostra Séu, sino que expresava de la manera més perfecta i adecuada la plenitud del pensament cristià.

Resulta empendre aquella obra formidable de restaurar la Séu mallorquina restituint el *santuari* o *presbiteri* a son estat primitiu, conforme a lo que demana la Sngrada Lliturgia, celebra, el Bisbe, tornant de Roma, una entrevista a Barcelona dia 19 d'agost (1901) amb «un home superior, que no sols coneix fonament l'art de constuir i tota la seua historia, sino que l'exerceix sens interrupció desde temps enere amb un domini indistible». Ja compreneu qui era aquest home: l'arquitecte genialíssim D. Antoni Gaudí i Cornet. El Bisbe li exposa el seu pensament de restaurar la nostra Séu, En Gaudí s'hi entusiasma, però llavò li entra l'angunia de pensar que les dificultats que brollarian de tots vents capturiarien el Bisbe Campins, de realisar tan suprem ideal. Era que En Gaudí no coneixí el tremp del Bisbe Campins que no era gens bo de capturar quant ell s'aficava de bon de veres una idea dins el cap.

Arriba a Mallorca ben determinat a envestir aquella obra magna; comença a escampar murta entre aquells que eren els qui de més aprop li havien de fer costat. Dia 7 de març de 1902 aplega an el Palau l'Il·lm. Capítol de Canonges i els exposa i esclovella el seu pensament de restaurar la Séu restituint an el *presbiteri* la seua distribució primitiva, i s'ofereix a pagar tot el llait dels estudis preparatoris pel projecte de restauració completa. El Capítol accepta tans bons oferiments i que faça tals estudis D. Antoni Gaudí Me comanen a mi d'anar a Barcelona i convidar el gran arquitecte a venir a fer dits estudis. En Gaudí accepta i dia 27 del mateix més s'entrega a Mallorca i posa fil a l'agulla; dia 29 explica davant el Bisbe, el Deçà, uns quants canonges i altres persones enteses el projecte que havia concebut de la restauració que se intentava. No para d'estudiar la Séu per dadins i per dafora i de tots vents; dins breus dies s'espitxa a Barcelona per donar cap a altres obres que duia entre mans: torna dia 13 d'agost i dirigeix la construcció d'un model de fust d'així com hauria d'estar la *Capella Reial* amb el chor a cada banda de la cadira de marbre, Trono del Bisbe, del sigle XIV, i l'altar major davant de t t, a s'entrada de dita *Capella* i sensa retaule, i part-damunt la Cadira bisbal, uberta de dalt baix i idealment decorada la gentilíssima capella de la Trinitat, til·la suprema de tot l'edifici.

S'entorna En Gaudí a Barcelona al cap de setmanes de fer faixina per llarc an el model que deixà casi acabat, estudiant-lo detengudament el Bisbe, els Canonges i altres persones entusiasmes de la Séu, armant-se llargues discussions sobre si era cosa d'acceptar sencer el projecte gaudinenc o si calia modificar-lo. Tantes foren les istancies de que s'hi fessen tals o quals modificacions, que el Bisbe me comanà, amb una de les meues freqüents anades a Barcelona, que proposàs an el Gaudí

la principal de les modificacions que se desitjaven, que era que no donàs an el *presbiteri* tot el primer trast de la nau major, sino que just ocupàs la Capella Reial. En Gaudí se mantengué inflexible i el Bisbe acabà per veure que tenia raó i lo mateix va veure la Comissió Capitular encarregada d'atendre amb el Bisbe a les obres de restauració, i dia 22 de març de 1903 escriuen an En Gaudí que venga per preparar la realització del seu projecte íntegre. Arriba aquí dia 5 d'abril, dia 11 exposa davant el Bisbe i la Comissió Capitular el projecte de vidrieres que havia pensat per la *Capella Reial* i agrada molt i le hi aprovaren. S'en torna a Barcelona dia 21 (abril) començant la construcció de dites vidrieres; i ja en du mostres quant vé de bell nou dia 31 d'octubre, menat per ajudar l'altre arquitecte barceloní D. Juan Rubió, i tots dos seguiren els estudis preparatoris que s'eren mester per una obra tan grossa i tan trascendental. «Durant aquesta estada explicà el pla complet de la restauració, format després de pensar hi molt i d'examinar-ho tot de prim compte, conforme amb la tradició genuïna, escrita dins la mateixa Sèu i reforçada pels documents del seu arxiu. Així lo que abans semblava controvertible adquirí completa fermesa i seguretat; i les mires parcials s'hagueren de rendir davant la totalitat d'una restauració raonable i inapel·lable» (Mn. Rotger, *ibid.* p. 45-7). Com se tractava d'unes obres tan grosses i que havien d'impedir per mesos els oficis divins an el *presbiteri* i an el *chor*, acorden el Bisbe i la Comissió Capitular no començar les obres fins passat *Corpus*.

No se pot dir que en la restauració de la Sèu hi hagués cap tropelleria. Quant el Bisbe se resolgué a fer la restauració, se passà prop de tres anys pensant-hi i preparant-la. No se volgué entre-cuitar gota, sino anar-hi amb seny de bística vella, posant-hi tots els cinc sentits i les tres potencies per acertar, per no donar cap passa en fals. Després de pensat tot de prim compte i d'examinat tot ben arreu, començaren les obres de restauració dia 20 de juny (1904) i seguiren amb tot orde, pero també amb una activitat foraminant durant juliol, agost, setembre, octubre, novembre, fins que dia 7 de desembre hora-baixa pogué el Bisbe fer les Vespres de la Puríssima de Pontifical, assegut a la *Sèu* o *Cadira* de marbre alçada an el fondo de la *Capella Reial* desde el segle XIV, amb el cadirat del *chor* a cada banda, seient-hi *Canonges Beneficiats* i *Acullits*, quiscún an el lloc corresponent.

Durant aquells sis mesos de les obres vibraren els esperits de bona manera entorn de tal restauració, alguns censurant-la agrament, la major part celebrant-la coralment. El Bisbe atenia a tot; i, si li arribaven moltes d'enhonorabones, tampoc no li mancaven penyides ni sembatudes, que resistia imperturbable i victoriosament. Dia 30 de març el Papa li alaba l'idea d'emprendre tal restauració; i per moure els feels a que «ajudassen an aquella obra, concedí an el Bisbe i a tota la Diócesis una Bendició Apostólica especial i *300 dies d'indulgencia* a tots els qui donassen res per tal restauració. El *Bolletí Oficial* que publicà aqueixes gracies pontificies, publicà també mateix la meravellosa *Carta Pastoral del Bisbe sobre la Restauració de la Sèu*, en castellà i en mallorquí, tan capdament pensada, com fonament sentida, com magistralment escrita a on, després d'espinzellar, d'una manera llampant-lo que és la *Sèu*, la *Catedral*, pels feels, pintava l'estat de la *Sèu* Mallorquina, malmenada i enlletgida en la distribució del *santuari* per la malícia i miseries del temps i del mal gust i de l'oblit irritant de la Sagrada Lliturgia, i que per lo mateix pertocava i urgia redimir-la de tal afronta i restaurar-la i restituir-la a son estat primitiu, a lo que de-

manava la tradició cristiana i la Lliturgia divina. Aquella *Pastoral* resultava una explicació eloqüentíssima i una defensa contundent i incontestable, una justificació la més completa i absoluta de tal restauració, essent uns dels documents més admirables que cap Bisbe de Mallorca haja publicat.

Però el triomf gros del Bisbe Campins, com a pocs n'haja obtinguts cap altre Bisbe de Mallorca, fonc el dia 8 de desembre d'aquell any (1904), que la Sèu s'ompli de gom en gom, i més gran fos estada, per assistir an el Pontifical solemníssim que s'hi celebrà, sense el *chor* al mig ni cap nosa que tallàs ni capturàs la vista del *santuari*, de la *Capella Reial*, podent veure tot-hom, dalt el *presbiteri*, l'altar major en primer terme i darrera l'altar el cadirat del *chor* a cada banda i a l'enfront de tot el Bisbe assegut a la *Cadira* de marbre del segle XIV, dins aquella capelleta veneranda dominant tot el *chor* i el poble feel. ¡Quin Pontifical fonc aquell! Dificilment se poria trobar una altra manera de celebrar el Cinquantenari de la Defininació Dogmática de l'Inmaculada amb tanta de solemnitat i de una manera tan monumental!

Però la restauració de la Sèu no era acabada ni d'una bona estona; així es seguiren les obres a pas de bou i segons ho permetien les circumstancies. En primer lloc s'anaren acabant les airoses i avengudes tribunes de cada banda del *presbiteri*, engirgolades d'elements del *presbiteri* barroc que acabaven de llevar i de l'embocada de la tanca del *chor* i dels elements *platerescs* del cadirat que se substituïren per elements purs ogivals, tribunes que venen de lo millor, les *baixes* per situar-s'hi incorporacions o personalitats de *qui hi ha dalt*, i les superiors per cantar-hi els dies de gran solemnitat. Devers el setembre de 1905 començaren a posar les vidrieres de dos finestrals de la *Capella Reial*, representant un estol de *Santes Verges*, que son una meravella de suavitat, fondaria, multiplicat, armonia, netedat de color i de llum, gracies i a l'alt enginy d'En Gaudí. Després de llargs estudis s'investí la decoració de les parets de la *Capella-Reial*, començant per la paret del fondo, a on s'obri la capelleta del Trono del Bisbe i més amunt l'ectupenda capella de la Trinidad. Aquella paret l'endiumenjà En Gaudí amb incrustacions de test envernissat i tocs d'or formant un rams d'olivera entrunyellats i sostenint els escuts d'armes de tots els Bisbes que han regidat la Diócesi mallorquina, resultant una cosa delitósissima i genialíssima. Llavó vengué l'estudi de la decoració de la *Capella* de la Trinidad amb els sepulcres dels Reis de Mallorca En Jaume II i En Jaume III i l'estudi del baldaquí de l'altar-major. Aqueix estudis han ocupada l'atenció d'En Gaudí tres o quatre anys, i encara no s'hi ha dita la darrera paraula; i el Bisbe Campins se'n és anat a l'altre món amb lo corcor de no poder veure acabada aquella part importantíssima de la restauració que ell inicia i dugué tan envant com negú mai ho havia somia ni cregut possible.

Sa rata científica

Just a un reconet d'una fàbrica de xocolates, dues rates hi tenien es séu cau. Encara que tenguessen prop sa lloguera, no anaven ben unides d'opinions: una era golosa, com heu son totes ses rates, pero no gosava treure es nas, de poruga qu'era des moix. S'altra, tot al revés, era escèptica i des preocupada, i mai cregué ab aquestes *beneitures*.

Un dia sa poruga va treure es cap per un foradit de sa lloguera, guaitat dins es departament de sa màquina, i romangué ab sos cabeis drets. Ets es-

cèntrics qu'anaven i venfen; es rodam que girava; es brols des vapó que de tant en tant fogia per totes bandes... la deixaven amb un pam de boca uberta..

—¡Aixó és sabiduria!—exclamava, sense pipelletjar, amb uis esglaiats. Ja m'ho deia ma mare, qu'existia un ser molt superior a ses rates, que li deien *homo*, amb quina inteligencia retgeix i governa ets animals. Ses obres revelen es mestre; aquest mecanisme tan ben entés me demostra sa gran sabiduria de *s'homo*; per lo mateix convé badar ets uis i no voler sebre si sa mona té coua. ¡Qualsevol rata hey juga amb aquest *homo* que sab idear aquesta maquinaria! Quant una manco s'ho pensa, hey queda engrunada. Lo millor de tot i lo que més convé és no cavar es barram a lo que mos està prohibit, ni pillar lo que no mos toca (que aixó son es nostros pecats) i viure de ses miques que tiren amb ses agrandures, i quant mos venga sa tentació d'espilletjar una pessa de formatje o una sobressada..., un toquet an es morros; son drets de *s'homo* i *s'homo* no hu vol.

Fent-se aqueixes reflexions, gira en coua i s'afica dins cà-seua. Des cap d'un poc. toquen a sa porta.

—¿Qui és?

—Criada teua.

—¡Hola! ¿qu'ets tú, *Saiarda*? (així s'anomenava sa rata despreocupada).

—Tota a un tros, fieta; he guaitat dins es departament de sa màquina, i... n'he sortida amb so cap com una magrana...

—¡Beneita, més que beneita! ¡Ala, no s'ies ieba! Surt de ca-teua i no tengues pò... ¿No sabs que sa llibertat ja s'és proclamada per totes bandes? Fieta, dins un rebost de sub-su-aquí ¡hi ha ues pastilles de chocolate... i unes llangonisses... que farien ressucitar un mort Ves-hi... ¿que no veus que sa debilitat te fara caure seca?

—Són menjàs prohibits...; i estim més ompli-rme d'altres coses, i tenir tranquila sa conciencia...

—¡No sies bleida!... ¡Menjàs prohibits!... i ¿per quí?

—Pe's *homo*.

—¡S'homo! Y ¿qui és *s'homo*?

—Un ser sabi, poderós, i capàs de treurer-mos es budells defora, amb una garrotada.

—¡Ja... ja... ja! ¡Quines cucales que dus! ¡Beneitota! mes que beneitota! *S'homo* és un ser imaginari, que ses rates veies el treuen per fer pò an es ratolins, porque sien *bons atlots*.. No pensava que duguesses tan de toix!

—¡Vet quina una! ¿No sents aquest renou tan ferest? ¿Qui'l pot produhir sinó *s'homo*?

—Vaja, anem a sa màquina..., veiam si't treuràs *s'homo* des cap. ¿Veus, tonta? (ensenyant-li ets *aparatos* des quartos de ses calderes de vapó.) ¿Veus? aquell renouot que senties i que te feia tanta pò, no és sinó s'efecte natural d'aqueix mecanisme.

—Y ¿qui mou aquest mecanisme?

—Aquesta palanca?

—Y ¿qui mou aquesta palanca?

—Aquell pistó.

—Y an'aqueix pistó ¿qui'l mou?

—Es *fum*, o es baf d'aquestes calderes.

—Idó, si no hi ha *fum* sense foc, ni foc sense que colquí l'encenga..., hi ha d'aver *s'homo*, qui jo tant tem.

—¡Redebeneita! aixó no veus que son idees de l'any *tiroriro*? ¡Ja se coneix que feres ses teues joventuts dins un convent de monjes! ¿No veus, *dona*, que qualsevol te sentís, s'ha de riure de tu? Sa ciencia ha esfondrat d'un pic per a sempre aquest caramull de beneites preocupacions. Sa darrera paraula de sa ciencia ha dit que sa *naturalesa* és sa qui encén es foc... Tot heu fa sa *naturalesa* pe's seu propi poder, *dona*! ¡Bé hi estàs, encara, a les fosques!

Me'n regal que li digues *homo* o que l'anomenis *naturalesa*; idó, fet contes que an aquesta *naturalesa*, que

té podé per produir es foc... jo li tenc molta pò.

—Y ¿perque?

—Perque si aquesta senyora *naturalesa* té reganyols per fer foc, i *pesquis* per idear una màquina com aquesta i per fer-ho tot; desenganet, és que tendrà uns uis com uns salés, i sabrà mil pics més que totes ses rates del mon... ¡no te mamis es dit, que ets massa garruda!

Se coneix, *dona*, que no has lletgit més que quatre llibrots veis, o ses fuies de's breviaris de ses monjes..!

—Idó, espiquet, tú que brevetjes de cames primes...

—Sa *naturalesa* no hi veu ni hi sent, ni sab una paraula de res; es *inconscient*.

—Ara si que m'has atabacat...! Y ¿que vol dir *inconscient*?

—¡Foi! que's una especie d'orgue que toca ses pessas de música sense sebre si les toca, ni lo que toca.

—Pero ¿heu sabrá es qui hei posa es dits demunt es teclat?

—¡Caaa! ell toca sense dits.

—¡Vesté'n a fregir ous de llocal! ¿Vols dir que toca tot sol?

—Com un *si senyor*, perque sa forsa qu'el mou a sonar, és *inmanent*.

—Qu'ets begut massa vi, deus estar biela. Aont me surts, ara, amb *s'inmanent*?

—¡Qu'ets de cloveia! Forsa inmanent és sa que hi ha dins ses coses que se mouen per sí meteixes.

—¡Ara ha sortit l'ofici! ¿Orgues *inconscients* i forses *inmanents*?... Y tot per voler-me fer combregar amb rodes de molí, i volerme dir que aquest aparatos se feren per sí meteixos, i qu'ells no'n saben una paraula ni de sa seua existencia, ni des seu moviment.

—¡Angela María! Aixó's es derré mot de sa ciencia.

—Idó, fieta, no me agrada sa ciencia.

—Perque se mel no's feta per sa boca de s'ase. Sabs si tu coneguesses es seus resultats?

—¿Quins?

—T'ho diré amb quatre paraules. En el món hi ha dues classes de persones (vui dir rates); unes a l'antigüeta, com tú, qu'encara creuen amb un Ser superior, que feu el mon i el retgeix, i temen es seus cástics. Pero ses altres, ses de sa meua confraria, mos feim trons de tot, no tenim ni Rei ni Roch, i... feim ferra-pilla de tot lo que mos vé devant. i no deixam res per vert... ¿Estàs amb mi, o amb sa paret?

—Estic amb tú. Però, encara així i tot, no quet convensuda.

—Perque ets una gangaia, mes cloca que donada a fer.

—Una cosa que solament serveix per fer golosos i esmolar l'ungla an és lladres, no's bona, i no essent bona tampoc és verdadera. Vaja... ¡xupet aquesta!

—Idó (digué sa rata científica no sabent com n'havía de sortir viva des derré argument) perque vejes qu'és veritat lo que jo't dic, ara m'en vaig a ballar devora aquella palanca de sa màquina, que te fa tanta heradat, i veuràs com m'en ric des seus moviments, que no son més qu'ets efectes de ses *lleis naturals*.

—*Soy la raata primeeera (trec-a-trec) Yo la seeeegunda... (trec-a-trec) Yo la...* (aixó cantava mentres ballant anava sortetjant es *tira-i-amolla* d'un d'ets escentrics de sa màquina).

En aquell moment l'amó de sa fàbrica guaita per una retxillera; veu sa *ballarina*, i se recorda des xocolate que li han roegat ses rates.

—¡Ah, pilla! tú deus esser sa qui m'ha fet aquell naufragi.

Se'n vade puntas a sa màquina..., tocauna maneta, i... ¡siitis! un ratj de vapó ardent, terrible, siula furios i fa pèrdre es punt a sa *ballarina*.

—¡Giiiiii!—fa aquesta en mitj d'una fumassa de trenta mil dimonis.—¡Ja estic cuita!

—¿Qu'ès això—li pregunta s'altra rata que sols treu es nas des seu cau.
—Que de mí ja no'n cantaràn galls ni gallines... Aquest vapó fieta...
—Idò, dona. ¿no deies tú que coneixies ses lleis naturals.
—Si; però me'n falta coneixer-ne una.
—¿Quina?
—Sa que destapa es forats de ses màquines i mata ses ratas.
Y allà sa rata despreocupada, inconscientment hei romangué inmanent.

BARRUGA

(De Sa Ltonja)

Décimes desbaratades

XXXI

Un pescadó de canyeta
s'altre d'a dins un mabre
hi trobà d'un rus es sabre,
d'un anglés sa camiseta,
mitj italià amb barbata,
ses sabates d'un francés,
d'es massóns un entremés,
juntament amb una lente
de que's servia l'Entente
per mirá un tré i no rés.

XXXII

N'Absalón amb una empresa
que tengué de carreteres
se servi de mil someres
totes d'es Plà de na Tesa;
I tal fonc sa gran llestesa
amb que varen trebià,
que quant s'any và comença,
es Govern fent un ajúst
amb sos Directors d'es Trust,
a totes les col'locà.

XXXIII

La Reina de Macedonia
va fé coure un cocarroi
de ses mides de n'Alói
dins es forn de Babilónia,
que, segons nos diu s'Historia,
quant va essé cuit el doná
a la Reina de Sabá,
que hi va trobá en lloc de bledes
ses atlotes de «Ses Sedes»
qu'aprenien de ballá.

XXXIV

Es dia que posá En Dato
aquest nou sistema d'hores
tengueren totes ses nores
a les vint i quatre un flato,
el Cesar va tornà xato,
n'O Connell va anà a presili,
feren sereno En Virgili,
i es sogres d'Adan i Eva
de Nadál a Sant Esteva
reuniren un Concili.

ORTÉP

Un pescador venturós (1)

A un lloc de la terra vivia un pescador, més pobre que S. Pere i S. Feliur amb més deutes qu'es Govern i a pesa de no haver de mantenir nigú més que sa seua dona, dins ca seua tot e-hi venia tan just com sa llantia de Campos.
Tanta terra duia que ja havia perdut el mon de vista i lo pitjor que de rés li valia fer es cap viu i treballar més qu'un poltro palut.

Cada dia malavetjava calá ses xerxes de prima i auba pero en saupar-les les trobava tan buides com abans. Sobre tot e-hi havia pasta per tirar-ho tot a morbo i es barret an es foc.

Pero es pescador abans de tot era un *bonus virotus* i cada pic se carregava de paciència, pensant que qui de sa seua sort se revenja se penja. Un dia, com de costum, cala ses xerxes de prima i també una solta i quant més tart anà a vourer com li pintava e-hi troba embarriolat un pexat.

(1) Rondain popular de Mantua.

¡A rebots i al aire! s'exclamá ell tot gojós. Aquexa vegada no será cala buida. Si que m'haurá topat i mentres tant anava treguent s'embaum de peix qu'havia agafat fent filar també sa seua calessa d'es modo i sa manera com podria alsa xella des deutes i surar sa casa amb sa doblorada qu'en treuria. ¡A recens mil carretades de carrerons de butxeques veies! s'exclamá quant tengué fora de la má aquell peix, ¡vaja quina pessa, germanets de Deu! ¡vaja quina corpora té aquex bergant!

No me matis ¡oh bon mariner! suplicava aquell pexarro, revinglant-se i pegant uns bots ben alts per capficar-se altre volta dins la mà.

No me matarás, li torna dir, amb unes paraules tan adolorides que xepaven pedres.

¿Que no te mataré, respongué es pescador, are li fan es manec? Mes aviat que depressa. O te penses que som tan orbet, dexant perdre sa ventura que tenc avui dins ses meues mans. No saps que té ventura qui la se procura i que val més fortuna qu'esser fill de rei. Dus sa mort derrera s'oreia i n'haguem parlat prou.

I tan mal cor tindrás? demanava es peix, tot llastimós.

Are es hora de lastimes, exclamava es mariné, per un homo que ha acabat primé es pá que sa talent i no te trast que parar.

¿I cap amic tens que te pugui dar una maneta i treurer-te des fanc a on estás?

¡Ah fiet, que se coneix que vas calsat per aigo! Per aquí solem dir, i es ben ver, que tramontana no ha abric ni hom pobre amic. Per la mar ¿que passa lo mateix?

Si me amolles altre volta, digué es peix, promet que te donaré molt més de lo que en puguis treure de sa meua corpora, venent-la a plassa. Com som peix t'ho promet.

Com que volgueu dir amb axò, exclamá es pescador tot admirat, de que feis paper dins la mar. Fins are no m'en era adonat de que les havia amb qualcú de qui ha dalt.

Empero per si encare no e-hu sabies, contestá es peix, te diré p'es teu govern, que axí mateix som es pare de tots es peixos i si me amolles no importa que te fasse sebrer que cada dia llevaràs ses xerxes, soltes, almadra-ves, o sia tots ets ormetjos que calis, amb un bon ranxet de peix que n'hi haurá per Na Bet i sa mare. T'assegur que no't tapanán amb una flassada de la gran sort.

Te jur que no tindrás un què dir de mi.

Sobre tot, ell es peix amb tota sa seua xetxera arriba entobiá es pescador, que e-hi caigué com la mosca en es brou.

Axò ja són altres cinc centes, exclamà es pescador ¡bon recadira baxal agafant es peix qui comensava fer es bategot, capficant-lo altra volta dins mar.

L'ondemà, confiant qu'es peix compliria sa paraula, cala ses xerxes de prima i quant les saupa ¡vaja quin barriquet de peix! Ja n'hi havia de dentols, pagueres, anfosos, escorbais, sarts, pagells, raons, molls, aranyes i altres comparses de sa seua taifa, tots botant amb un cap ben viu. Posa tota aquesta peixada dins un covó i sense necessitar esperons per correr, li copa cap a plassa i al punt e hi hagué enrevoltades an es covó més dones qu'el se miraven, que a un ase mosques.

Amb un tré i no res no e-hi hagué peix per un nat senyal.

No es estrany que aquell pescador amb aquest vent arribás a port; i com sa diligencia es mare de sa ventura amb poc temps se vé dins sa marrota i pogué fer es pams amples.

Sa dona prest s'en temé de que's seu homo duia un punt que no estava en dau i que si anava axí podria fer ses parets d'or, i com sabia ben bé que l'auca no treia tant, començà a pa-

rar esment per vourer si trobaria negret.

Un dia qu'es pescador llevá ses xerxes e-hi agafá altra volta es pare d'es pexos. Aquexa vegada, si, que no t'en anirás penedit en Roma, exclamà es pescador. N'he de fer festa de sa teua corpora i pots prendre per allá on vulguis, que lo demés son violes.

—Desagrait, més que desagrait! digué es peix. Quatre dies fá que, per compasió que te vaig tenir, pogueres sortir des cenrer i are no'n tens de mi fent-m'ho pagar amb la meua mort. ¿I tindrás s'anima de cadefet?

Mira, si no me mates te faré ric al doble i triple de lo que are e-hu ets. Tant conmogueren aquexes paraules des peix an aquell pescador que'l torná amollá, omplint-li en canvi ses xerxes de peix conforme lo promés. Sa dona mentres tant anava envant i enrredera des seu homo, es pescador, fent-li sa garangola, cansada de no porer afiná sa maganya i ell ben alerta a no donar-li es net de sa penyora, perque sempre li sortia en so mateix cantet.

Tan mateix no me farás sanc, li deia, perque voltros dones xerrau més que set taconés,

Pero tan sudanosa se fé aquella doneta i tant li mugué es borino de voler sebrer com s'era tirat dins ses pessetes, que es cap i la fi le hi ginyà.

Idò, li digué es pescador, perque no me venguis amb més sinalefes, has de sebrer que un dia vaig agafar dins ets ormetjos de pescar un pexarro tan gros i disforjo, que segons me digué ell mateix, fou es pare de tots es pexos de la mar ¡Recoranta caramutxes, quin bergant era ell!

No rés, vaig dir jó, totes ses desgracies sien com aquesta. Sè cert que amb lo que en treuré a plassa me bastará per pujá sa casa a galliner.

Pero es peix tant fé es patarell i tant suplicá que si l'amollava faria plourer dins sa meua butxaca es doblés com a brusca, que e-hi vaig consentí tot d'una, donant-li tambe es passaport.

Haguesses romassa beneita si tens sort de vourer-lo,

Has de creurer que de llavó ensá s'agafar peix per mi es tai tirat.

Bé se coneix qu'es pare d'es peixos no es de mitja paraula com molts d'homos e-hi ha demunt la terra i que sempre van amb una quarta sobre vent.

Pero sa dona d'es pescador tenia sa desgracia, com la tenen casi totes, d'esser curiosa i més cabessuda qu'un forc d'ais.

I a on me vens are tu, li contestava rabent, amb aquexes raons foradades. Que't pensis que me farás voure carena; ell no som nada d'avui i batiada d'ahi que tot m'ho hague de beure. No vorá sa cara de Deu qui m'ha d'engañar, quant i més tu.

Lo que jo te vui dir es, que posis esment en lo que fas, perque e-hi ha qualque llengo fresca que ja ha dit de tu *omnia mala pessima*. Es poble en fá gazetes.

Si no e-hu creus, no e-hu creguis, exclamà es pescador sortint amb una cara de vaqueta.

Lo que t'he dit es s'Evangeli pur. Pero sa dona torná recapitolejar de que per creurer-ho e-hu havia de vourer.

A. PONS

(Acabarà)

Sa supressió

d's "Consum,,

Aquets dies no se parla mes que des projecte de suprimir es *consum* en aquesta Ciutat. Amb aquests objecte Divendres passat el Sr. Batle D. Monserrat Truyols anà a Palma a parlar-ne amb so Delegat d'Hacienda, i segons noticias aquest Senyor se mostrá propici a treballar i fer de part seua tot lo

que puga perque se dugue a terme aquesta millora.

També visità es nostro Batle al Governador Civil Sr. Millán, qui també se mostrá disposat a col·laborar en aquesta obra, a fi deque l'any qui vé, si pot esser, quedi suprimit o ventajosamente substituït es *consum* a Manacor.

Diurne passat, convocats per el Sr. Truyols, ss aplegaren a la sala, tots ets elements directius de la cosa pública, amb s'objecte de dar-los conte dit senyor, des projecte que serveix de títol an aquestes retxes.

Amb facilitat de paraula, clara i elegant, doná principi el Sr. Truyols a sa notable conferencia, manifestant sa satisfacció pue sentia, per haver acudit tots ets elements directius.

Estaven presents es retgadors actuals i ets elegits per es bien vinent, es membres de sa Junta Municipal des Cens electoral, y es Comités de tots es partits politics, i molt de poble; amb una paraula, es saló ben ple.

Digué, cla i llampant, que se feia precisa sa substitució des *Consums* per el de utilitats; i que sa justicia reclamava tal substitució, per subvenir a ses necessitats públiques.

Digué també que en dita substitució, tothom quedava a redós de arbitrarietats i injusticies, (que tantes n'havem vistes i patides en aquest pobre poble).

Y per acabar deim, que d'ensá que se paga *Consum*, estam segurs que cap Batle havia rebudes tantes d'enhores-bones, i no només d'una part com solia succeir, sinó de tots es partits politics, sien des color que sien.

Així ha de ser; es Batle ha de ser Batle de tot es poble; i no sols d'un partit, com estavem cansats de veure; LA AURORA com a bona manacorina, felicita encoratja al Sr. Truyols, que seguesca es bon camí que ha pres; i així com ell, a final des seu discurs digué que demanava a Deu que si cumplia s'obligació el premiás i si no que ni demán conte; noltros deim, que Deu léhi pag ambelcel

Y com a postdata devem haver de dir, que an es nostro entendre, es poble tot hauria de correspondre a sa compaya del Sr. Batle i no tant sols en lo des *Consums*, sinó en tot lo demés.

Dimars a vespre sa Junta Municipal celebrá junta extraordinaria i aprová per aclamació es treballs del Sr. Batle, referent a *Consums*. Molt ben fet Bjenisim!

Secció local

Sa guardia civil de Manacor un d'aquests dies passats hagué de denunciar un altre subjecte per infracció des Retglament de policia de carreteres.

Lletgim en es darrer nombre des *Bollett Oficial* d'aquesta Diocessi que es nostro molt respectable i estimat amic Rnt. don Antoni J. Pont i Llodrà Pre. ha entregada an es Museu Diocessà, que va fundar el Sr. Bisbe Campins, sa *Senyera* de sa extingida i benemerita *Capella de Manacor*, que tan bones recordances mos deixá.

Aplaudim s'idea del Sr. Pont.

Demà dia 28, se'n torna a Osca (Huesca) el Rt. P. Juan Juan i Suasi, després d'haver estat vuit dies entre noltros donant uns exercicis an es Centre Eucaristic.

El P. Juan ha estat molt visiat, durant es temps que ha estat entre noltros, dels seus parents, amics i coneguts, mostrant-se molt amable i complacent amb tot-hom. Le desitjam un felis viatge; i que mos torn visitar prest, si convé.

Demà, a la Santa Família, per esser es quart diurne, a les 8 hi haurá comunió general; es vespre devot exercicis de ses Capelletes amb plática.

Es Triduo de la Mare de Deu de Lourdes celebrat en es convent de Pares Dominics anà de lo millor. ¡Lástima que'l Pare Robert no pugue predicar en mallorquí!

Es Jutge instructor des Retgiment d'Infanteria d'Inca cita En Toni Nicolau i Fons, natural de Manacor.